

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Meld. St. 18

(2017–2018)

Melding til Stortinget

Sametingets virksomhet 2017

Innhold

1	Innledning	5	2.3	Samisk kultur og kulturminner	8
			2.4	Næringsutvikling, miljø og areal ..	9
2	Regjeringens arbeid med samepolitiske spørsmål	6	2.5	Tjenester til borgerne	10
2.1	Om Sametinget	7	2.6	Konsultasjoner	12
2.2	Samiske språk	7	2.6.1	Anvendelse av konsultasjons- prosedyrene	12

Særskilt vedlegg: Sametingets årsmelding 2017

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Meld. St. 18

(2017–2018)

Melding til Stortinget

Sametingets virksomhet 2017

*Tilråding fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet 22. juni 2018,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Innledning

Sametingets årsmelding 2017 ble vedtatt av Sametingets plenum 8. mars 2018. I denne meldingen

til Stortinget vil regjeringen kommentere utvalgte saker fra årsmeldingen.

2 Regjeringens arbeid med samepolitiske spørsmål

Det er regjeringens mål at samene som urfolk skal få utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Sametinget er regjeringens fremste premissleverandør og dialogpartner i samepolitikken. Som samenes folkevalgte organ kjenner Sametinget til variasjonene i det samiske samfunnet, og har også kunnskap om hva som oppleves som de største utfordringene i ulike samiske lokalsamfunn.

I forrige stortingsperiode kom regjeringen og Sametinget et godt stykke på vei i flere viktige samepolitiske saker. Nå vil regjeringen følge opp flere av de store prosessene som har blitt satt i gang.

I september 2014 satte regjeringen, i samarbeid med Sametinget, ned et samisk språkutvalg. Utvalget overleverte sin rapport NOU 2016: 18 *Hjertespråket*, 10. oktober 2016, jf. omtale under kapittel 2.2 Samiske språk. I Jeløya-plattformen heter det at regjeringen vil følge opp rapporten sammen med Sametinget.

Samiskspråklig kompetanse er en forutsetning for at samiske språk skal kunne bevares for fremtiden. I skolene og barnehagene er det et særlig stort behov for flere som kan undervise i og på samisk. Regjeringen har i 2017 innført tiltak for å møte denne utfordringen, jf. omtale under kapittel 2.2 Samiske språk og 2.5.3 Kunnskap.

I revidert nasjonalbudsjett for 2017 ble tilskuddet til samisk barnehagetilbud økt med 5 mill. kroner. Styrkingen ble videreført i 2018. Regjeringen ser styrkingen i sammenheng med ny rammeplan for barnehagen og oppfølging av NOU 2016: 18 *Hjertespråket*. Regjeringen har i tillegg gitt midler til tiltak for å øke rekruttering av lærere som kan undervise i samisk, jf. også omtale under pkt. 2.5.

I Jeløya-plattformen heter det at regjeringen vil fortsette arbeidet med å følge opp samerettsutvalgets rapport NOU 2007: 13 *Den nye sameretten*, og prioritere lovfesting av konsultasjoner først i perioden. Med forbehold om tilslutning fra Sametingets plenum, vil regjeringen fremme en proposisjon om lovregler om konsultasjoner for Stortinget før sommeren 2018, jf. omtale under kapittel 2.6.1 Anvendelse av konsultasjonsprosedyrene.

Regjeringen og Sametinget har blitt enige om at det fra 2019 etableres en ny budsjettmodell for Sametinget, hvor de årlige overføringene i utgangspunktet samles under én budsjettpost på statsbudsjettet. Fra 2019 vil regjeringen legge fram en framoverskuende melding til Stortinget om samiske forhold hver vår. Meldingen skal gi en kortfattet situasjonsbeskrivelse. Den skal omtale utviklingstrekk for samisk språk, kultur og samfunnsliv, og tjenestetilbudet til samiske innbyggere. Meldingen kan videre redegjøre for regjeringens mål i samepolitikken og hva den anser som de viktigste utfordringene framover. Sametingets vurderinger skal komme klart fram. Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil i forslag til statsbudsjett 2019 redegjøre for hvilke budsjettkapitler og -poster over andre departementers budsjetter som skal samles. Departementet tar også sikte på å beskrive rutiner for arbeidet med den nye ordningen med årlige meldinger til Stortinget, og hvordan sektoransvaret skal ivaretas.

Norge, Sverige og Finland avsluttet forhandlingene om en nordisk samekonvensjon i 2016. Den framforhandlede konvensjonsteksten ble vedtatt av lederne for forhandlingsdelegasjonene i januar 2017. Konvensjonen gir et felles rettslig rammeverk for Norge, Sverige og Finland som er tilpasset en samisk nordisk kontekst. Et overordnet mål med konvensjonen er at samene skal kunne bevare, utøve og utvikle sine språk med minst mulig hinder av landegrensene. Samisk parlamentarisk råd behandlet i desember 2017 oppfølgingen av konvensjonsteksten, og fattet i den forbindelse vedtak om at de ønsker å foreta enkelte endringer i teksten. Norge har foreløpig ikke tatt stilling til om det er aktuelt å reforhandle utkastet til konvensjonstekst. Saken vil avhenge av at alle de tre statene er enige om å reforhandle konvensjonen på de punktene Samisk parlamentarisk råd tar opp.

Stortinget vedtok 20. juni 2017 å opprette en kommisjon som skal se på fornorskingspolitikken som ble ført overfor det samiske og det kvenske folk. Regjeringen er enig i at det er behov for mer kunnskap og åpenhet om fornorskingspolitikken

og konsekvensene av den. Samtidig legger regjeringen vekt på å følge opp pågående samepolitiske prosesser.

2.1 Om Sametinget

Grunnloven § 108 slår fast:

«Det påligger statens myndighet å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppen kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.»

Paragraf 108 i Grunnloven gir samene en aktiv rolle i å ivareta sine interesser. Paragrafen er utformet med tanke på vern og utvikling av språk, kultur og samfunnsliv.

Sametinget ble opprettet i medhold av lov 12. juni 1989 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven). I forarbeidene til same-loven ble det lagt vekt på at Sametingets myndighet skal kunne utvikles, og at den skal kunne være under kontinuerlig vurdering, jf. Ot.prp. nr. 33 (1986–87) og Innst. O. nr. 79 (1986–87). Det ble videre lagt til grunn at samene skal *«gis en vesentlig grad av selvråderett og innflytelse i spørsmål av særlig betydning for den samiske kulturs til-ling»*, jf. Ot.prp. nr. 33 (1986–87).

Sametinget har gradvis fått økt innflytelse i saker som angår samene. Sametinget har på flere områder beslutningsmyndighet for oppgaver som retter seg mot den samiske befolkningen. Samtidig har Sametinget innflytelse gjennom muligheten til å påvirke beslutningene i alle saker som etter Sametingets oppfatning berører samene.

Staten har plikt til å konsultere Sametinget med mål om å oppnå enighet i saker hvor myndighetene overveier tiltak eller lovgivning som vil kunne påvirke samiske interesser direkte, jf. ILO-konvensjon nr. 169 art. 6 og *Prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget*.

Alle departementer har ansvar for å følge opp den statlige politikken overfor samene innenfor egen sektor. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har ansvaret for samordning av den statlige politikken som berører samene i Norge, og skal arbeide for helhet og sammenheng i politikken, på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer.

I 2017 disponerte Sametinget totalt 465,7 mill. kroner. Sametingets virkemiddelregnskap viser at Sametinget fordelte totalt 300,1 mill. kroner i tilskudd til ulike formål. Sametinget har valgt å sette

av 125,8 mill. kroner til kultur, 82,5 mill. kroner til språk og 43,3 mill. kroner til kunnskap.

Sametingets driftsutgifter var 159,9 mill. kroner i 2017. Av dette prioriterte Sametinget å sette av 36,3 mill. kroner til den politiske driften, hvorav de største utgiftspostene var plenum og same-tingsrådet. De administrative utgiftene var på 123,6 mill. kroner i 2017. I Sametingets administrasjon var det 142 årsverk per 31. desember 2017.

Sametingets årsregnskap for 2017 viser en positiv balanse på 5,6 mill. kroner.

I 2017 mottok Sametinget tildelinger over Barne- og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementets budsjetter.

Sametinget forvaltet også tilleggsbevilgninger og tilskudd på til sammen 11,8 mill. kroner i 2017. Den statlige delen av disse midlene ble tildelt over budsjettene til Kommunal- og moderniseringsdepartementet (NOU 2016: 18 *Hjertespråket*), Kulturdepartementet (tilskudd til samisk idrett), Utenriksdepartementet (internasjonalt arbeid) og Riksantikvaren.

Sametinget forvaltet også midler fra Troms, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Nordland fylkeskommuner og Trondheim kommune til arbeidet med Tråante 2017 – 100-årsmarkeringen av samenes første landsmøte – og Sámi Giellagáldu – Nordisk samisk fag- og ressurscenter.

2.2 Samiske språk

Bevaring og styrking av samiske språk er av stor betydning for å verne og utvikle samisk kultur og samfunnsliv. Retten til å kunne bruke samisk i møte med det offentlige og rett til opplæring i og på samisk, er viktige rettigheter for samene som folk.

Sametinget har en sentral rolle i arbeidet med samiske språk. Samtidig har norske myndigheter et overordnet ansvar. Det er et statlig ansvar å legge til rette for at samiske språk vernes og videreutvikles. Offentlige virksomheter har ansvar for å ivareta samiske språkbrukeres rettigheter innenfor sitt arbeidsområde.

Sametinget fordelte i 2017 totalt 82,5 mill. kroner til ulike språktiltak. Midlene er blant annet fordelt til kommuner og fylkeskommuner innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, de samiske språksentrene og Sámi Giellagáldu – Nordisk samisk fag- og ressurscenter. Midlene har også gått til Sametingets tilskuddsordning for språk-

prosjekter og en søkerbasert ordning med stipend til elever med samisk i videregående skole.

Sámi Giellagáldu – Nordisk samisk fag- og ressursenter, som ble etablert av sametingene i Norge, Sverige og Finland i 2013, er et felles nordisk språkorgan med fokus på språkrøkt, språkutvikling og terminologitvilling. Regjeringen har sikret den norske delen av finansieringen av senteret ved å øke Sametingets budsjett med 2 mill. kroner i statsbudsjettet fra 2015. Fra Sverige og Finland var senteret finansiert gjennom EUs program for å fremme sosial og økonomisk integrasjon over landegrensene gjennom regionalt samarbeid (Interreg), til og med mai 2018. Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil drøfte spørsmålet om videre finansiering av Sámi Giellagáldu med sametingene og de ansvarlige departementene i Sverige og Finland

NOU 2016: 18 *Hjertespråket* ble overlevert Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Sametinget 10. oktober 2016. Rapporten var på bred offentlig høring fram til mars 2017. Departementene og Sametinget har nå startet arbeidet med å vurdere utvalgets forslag. Sametinget vil bli konsultert om eventuelle lovendringer og forslag til tiltak. Regjeringen er opptatt av å utforme et regelverk for samisk språk som er fleksibelt, og som tar høyde for at utfordringene og behovene til ulike kommuner og samiske språkbrukere vil kunne variere fra sted til sted.

Som en oppfølging av NOU 2014: 8 *Tolking i offentlig sektor – et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd*, har regjeringen satt i gang arbeid med en lov om tolking i offentlig sektor.

Etter folkeregisterloven kan opplysninger om samiske språk registreres i Folkeregisteret. Bestemmelsen er fulgt opp i folkeregisterforskriften, hvor det åpnes for å registrere de tre samiske språkene det er knyttet individuelle rettigheter til i forvaltningsområdet for samiske språk (nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk). Bestemmelsen trer i kraft fra den tid Skattedirektoratet bestemmer og vil gi samiskspråklige personer adgang til å registrere seg som bruker av ett eller flere av de tre nevnte samiske språkene. Skattedirektoratet ivaretar dette i prosjektet som moderniserer Folke-registeret. Registreringen skal være frivillig og baseres på egeninnmelding.

2.3 Samisk kultur og kulturminner

Sametinget er en viktig premissgiver for utvikling av samisk kunst og kultur. Samtidig har også nasjonale, regionale og lokale myndigheter et

ansvar for å gi samisk kultur gode utviklingsmuligheter.

Den delen av Kulturdepartementets bevilgning som går direkte til Sametinget, har som formål å bidra til Sametingets arbeid med å nå sine hovedmål på kunst- og kulturområdet. I 2017 utgjorde tildelingen 81,9 mill. kroner. Sametinget disponerer bevilgningen etter egne prioriteringer.

I 2017 tildelte Sametinget 125,8 mill. kroner til ulike kulturformål. Av dette beløpet tildelte Sametinget 84,8 mill. kroner i tilskudd til ulike samiske kulturinstitusjoner, som kulturhus, kulturformidlingsinstitusjoner, teatre, festivaler og museer. Videre tildelte Sametinget 15,4 mill. kroner til tiltak som bidrar til at kunstnere har gode og forutsigbare rammevilkår for sin virksomhet. 22,9 mill. kroner ble tildelt samisk litteratur og medier, og 2,8 mill. kroner ble avsatt til samisk idrett.

I Jeløya-plattformen heter det at regjeringen vil ferdigstille Saemien Sijte – sørsamisk museum og kultursenter på Snåsa. Statsbygg har på oppdrag fra Kulturdepartementet utarbeidet et nytt, redusert forprosjekt for et nybygg for Saemien Sijte. Det ble i 2015 og 2016 bevilget midler til forprosjektet. Forprosjektet for et nytt, redusert utbyggingsprosjekt for Saemien Sijte ble ferdigstilt i juni 2017.

I 2017 ferdigstilte Statsbygg en mulighetsstudie som drøfter ulike alternative løsninger for å skaffe gode lokaler for Det Samiske Nasjonalteatret Beaivváš i Kautokeino, på oppdrag fra Sametinget. I 2017 gav Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet Statsbygg i oppdrag å utarbeide et konseptvalgsnotat som omfatter både Beaivváš og Samisk videregående skole og reindriftsskole. Konseptvalgsnotatet skal kunne fungere som beslutningsgrunnlag for realisering av hensiktsmessige permanente lokaler for begge institusjonene.

I 2017 innledet Kulturdepartementet og Sametinget samtaler i forbindelse med arbeidet med regjeringens nye kulturmelding.

Tråante 2017 ble markert gjennom en stor jubileumsuke i Trondheim rundt 6. februar. Det har også vært markeringer i hele Sápmi gjennom året. Tråante 2017-prosjektet var et samarbeid mellom Sametinget, Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommuner og Trondheim kommune. Prosjektene har vært finansiert av disse aktørene, og mottok også en tilleggsbevilgning på 1 mill. kroner fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet og 3 mill. kroner fra Kulturdepartementet i 2016.

Samiske kulturminner er viktige for identitets- og samfunnsbyggingen i mange samiske lokal-samfunn. Kulturminnene synliggjør samiske kul-

turmiljøer og samisk tilstedeværelse, og de formidler kunnskap om livsvilkår, overlevelsesstrategier, ressursbruk, trosforestillinger og tilpasninger til landskapet. Sametinget har forvaltningsansvar for samiske kulturminner. I 2017 ble det bevilget 3,5 mill. kroner til samisk kulturminnearbeid over Klima- og miljødepartementets budsjett. I forbindelse med regionreformen, og ny forskrift til kulturminneloven, vil Klima- og miljødepartementet vurdere å overføre myndighet til Sametinget på kulturminnefeltet, tilsvarende som for de nye regionene.

Riksantikvaren gjennomførte i 2012–2017 et prosjekt med identifisering og registrering av alle automatisk fredete, samiske bygninger. Sametinget har vært prosjektleder for bygningsregistreringen og har blitt tildelt midler til formålet over Riksantikvarens budsjett. Sametinget har fått ytterligere midler fra Riksantikvaren til å oppsummere og ferdigstille resultatene fra bygningsregistreringsprosjektet i 2018.

Klima- og miljødepartementet og Sametinget var enige om at den flytende 100-årsgrensen for automatisk fredning av samiske kulturminner kan bli en utfordring i nær framtid. Departementet har lagt fram forslag til en lovendring i kulturminneloven med sikte på å etablere et fast fredningstidspunkt. Lovforslaget skal behandles Stortinget i 2018.

2.4 Næringsutvikling, miljø og areal

Regjeringen er opptatt av å føre en politikk som legger til rette for verdiskaping og sysselsetting i alle deler av norsk økonomi. I Jeløya-plattformen heter det at regjeringen vil prioritere virkemidler som kan styrke innovasjon og nyetablering i alle deler av landet. Videre heter det at regjeringen vil utvikle samisk næringsliv, herunder reiseliv, knyttet til samisk kultur og de tradisjonelle samiske næringene.

Gjennom sine virkemiddelordninger bidrar Sametinget til vekst og utvikling, blant annet innen primærnæringene, kulturnæringene og samisk reiseliv. I 2017 tildelte Sametinget totalt 32,8 mill. kroner til ulike næringsformål. Av dette gikk 7,1 mill. kroner til tiltak som bidrar til å bevare og utvikle primærnæringene. 5 mill. kroner gikk til tiltak som kan stimulere til flere samiske kunst- og kulturbaserte arbeidsplasser, og 13,5 mill. kroner gikk til tiltak som skal bidra til å øke lønnsomheten, omsetningen og rekrutteringen til duodjinæringen. Sametinget tildelte også

7,2 mill. kroner til tiltak for å fremme variert næringsliv, verdiskaping og nyetablering.

Landbruks- og matdepartementet fremmet våren 2017 Stortingsmelding 32 (Meld. St. 32 (2016–2017)) *Reindrift – lang tradisjon – unike muligheter*. I meldingen drøftes strategier som legger til rette for at næringen bedre skal utnytte sitt potensial og sine muligheter i en rasjonell og markedsorientert retning.

Spørsmålet om en helhetlig gjennomgang av reindrifftslovgivningen, som Sametinget løfter i sin årsmelding for 2017, ble drøftet under konsultasjonene om reindrifftsmeldingen. Landbruks- og matdepartementets holdning har vært at det ikke er aktuelt med en helhetlig gjennomgang av reindrifftsloven. Dette har ikke endret seg siden meldingen ble lagt fram. Det vises til Stortingets behandling av meldingen, jf. Innst. 377 S (2016–2017). Komitéens flertall sluttet seg ikke til et forslag fra mindretallet om å foreta en helhetlig gjennomgang av reindrifftsloven, herunder reindrifftens kollektive erstatningsansvar.

I Jeløya-plattformen heter det at regjeringen vil arbeide for å få på plass norsk-svensk reinbeitekonvensjon. Siden konvensjonen av 1972 opphørte å gjelde i 2005, har det ikke foreligget noen konvensjon om grenseoverskridende reindrift mellom Norge og Sverige. Et framforhandlet forslag har siden 2009 vært gjenstand for drøfting mellom landene. På svensk side har det vært foretatt omfattende utredninger av juridiske og økonomiske spørsmål. Sommeren 2017 meddelte Sverige at de ikke kunne ratifisere konvensjonsforslaget i sin nåværende form, og at forhandlinger burde gjenopptas. Nye forhandlinger er avvist fra norsk side. Det er likevel fortsatt kontakt mellom landene med mål om å få en konvensjon på plass.

Nussir ASA søkte Direktoratet for mineralforvaltning om driftskonsesjon 6. mai 2016 for Reparfjord kobberforekomst i Kvalsund kommune i Finnmark. En eventuell gruve vil berøre reindriften i området. Søknaden ble sendt på høring i juni 2017. Etter at Sametinget i høringsrunden gikk imot at søknad om driftskonsesjon skal godkjennes, ble saken oversendt Nærings- og fiskeridepartementet for behandling, jf. mineralloven § 17 femte ledd jf. § 43 fjerde ledd. Det ble gjennomført befaring og konsultasjon med de to berørte reinbeitedistriktene i mai 2018. Videre har Finnmarkseiendommen som grunneier oversendt saken til Kongen v / Kommunal- og moderniseringsdepartementet, i tråd med reglene i finnmarksloven § 10.

Sametinget og Nærings- og fiskeridepartementet ble i 2013 enige om retningslinjer for kon-

sultasjoner i fiskerisaker. Sametinget og Nærings- og fiskeridepartementet er enige om å drøfte syklusen for faste konsultasjoner rundt løpende reguleringsbeslutninger. Målet er å finne fram til rutiner mellom Sametinget og departementet som sikrer en bedre mulighet for politiske konsultasjoner frigjort fra de rutinemessige reguleringsbeslutningene. Nærings- og fiskeridepartementet konsulterer gjerne med Sametinget om havbruk, når saken det dreier seg om faller innenfor rammen av konsultasjonsavtalen. Dette har departementet hatt dialog med Sametinget om ved flere anledninger.

I Sametingets årsrapport 2017 framgår det at Sametinget har foreslått å si opp konsultasjonsavtalen de har med Norges vassdrags- og energidirektorat. Olje- og energidepartementet viser til at plikten til å konsultere gjelder uavhengig av om det foreligger bilaterale avtaler organene imellom. Enkelte prinsipper for hvordan konsultasjoner med Sametinget skal foregå er omtalt i Stortingsmelding 25 (Meld. St. 25 (2015–2016)) *Kraft til endring* pkt. 15.4.3. For øvrig vises det til oppfølgingen av samerettsutvalget og forslag til lovfesting av konsultasjonsplikten, med de endringene som er foreslått der.

Regjeringen vil sikre levedyktige bestander av de store rovviltartene i henhold til rovviltforliket, og samtidig søke å redusere konfliktnivået. Det søkes derfor en bredest mulig aksept for forvaltningen av rovvilt. Beredskapen i rovviltforvaltningen er høy for å sikre effektive uttak av rovvilt som utgjør et skadepotensial.

2.5 Tjenester til borgerne

Regjeringen er opptatt av å sikre et likeverdig tjenestetilbud til hele befolkningen, uavhengig av geografisk, språklig og kulturell bakgrunn. Sametinget er en sentral dialogpartner for de statlige, regionale og lokale myndighetene som har ansvar for tjenester til den samiske befolkningen.

Sametinget ble i 2017 tildelt 5,5 mill. kroner over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett. Tildelingen dekker Sametingets administrative utgifter ved seksjon for helse og sosial, og bidrar til at Sametinget kan gi innspill til sentrale myndigheter og ha dialog med helseforetakene. Midlene dekker også tilskudd til ulike prosjekter innen helse- og omsorgstjenestene. I 2017 tildelte Sametinget 3 mill. kroner i slike tilskudd.

Helse- og omsorgsdepartementet har gitt Helse Nord regionale helseforetak et særlig ansvar for å sørge for likeverdige spesialisthelse-

tjenester til den samiske befolkningen. Ifølge Stortingsmelding 11 (Meld. St. 11 (2015–2016)) *Nasjonalt helse og sykehusplan* skal Helse Nord regionale helseforetak ivareta strategisk videreutvikling av spesialisthelsetjenester til den samiske befolkningen innenfor de rammer og prinsipper som framgår av planen. Helse Nord regionale helseforetak har invitert Sametinget til oppstart av arbeid med en strategiplan. Det er videre inngått en samarbeidsavtale mellom Helse Nord regionale helseforetak og Sametinget, som skal fremme en utvikling av spesialisthelsetjenesten som sikrer det samiske folks rett til likeverdige helsetjenester.

Sametinget har i 2017 blitt konsultert om oppdragsdokument for regionale helseforetak for 2018. Det ble enighet om at de regionale helseforetakene skal bidra til at helsetilbudene til barn og unge i barnevernet videreutvikles, slik at også samiske barns språklige og kulturelle bakgrunn ivaretas. De regionale helseforetakene skal også iverksette tiltak for å øke tilgjengeligheten til psykisk helsevern for samiske innsatte i fengsler.

Sametinget har ved flere anledninger fremmet ønske om en egen demensplan for den samiske befolkningen. Regjeringens Demensplan 2020 er rettet inn mot alle personer med demens og deres pårørende, uavhengig av bosted, alder, kulturell eller språklig bakgrunn mv. Ett av hovedprinsippene i Demensplan 2020 er at tjenestene skal være personsentrerte. Ved utforming av tjenestetilbudet til den enkelte skal det altså legges vekt på kjennskap til personenes livshistorie, personlighet, kulturelle bakgrunn, helsetilstand og vaner, i tillegg til den kognitive svikten demens medfører.

Utviklingssenteret for sykehjem og hjemmetjenester for den samiske befolkningen, Helse- og omsorgsdepartementet og kommunal demenskoordinator samarbeider om å tilpasse kartleggingsverktøy av demens til den samiske befolkningen. En kortversjon av Demensplan 2020 er oversatt til nordsamisk. Det pågår også et arbeid med en informasjonsfilm om demens på nordsamisk.

Barne- og likestillingsdepartementet la 31. mars 2017 fram Prop. 73 L (2016–2017) *Endringer i barnevernsloven (barnevernsreform)*. I forbindelse med dette arbeidet ble det avholdt konsultasjoner med Sametinget.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet fikk i 2017 i oppdrag å utrede behovet for å etablere et kompetansemiljø innenfor samisk barnevern. Samtidig fikk de i oppdrag å utrede behovet for tiltak for å sikre samiske barns særlige rett til å ivareta sin språklige og kulturelle bakgrunn, og

behovet for tiltak for økt rekruttering av samiske fosterhjem. Dette arbeidet følges opp i 2018.

Barnevernlovutvalget la fram forslag til ny barnevernlov i NOU 2016: 16 *Ny barnevernslov – sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Deler av forslaget ble vedtatt gjennom Stortingets behandling av Prop. 169 L (2016–2017). Lovendringene vil kunne bidra til å ivareta samiske barns språk og kultur i barnevernet. Barne- og likestillingsdepartementet har hatt dialog med Sametinget i forbindelse med dette arbeidet.

I mars 2017 lanserte Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress en rapport om vold i nære relasjoner i samiske samfunn. Rapporten var et resultat av en studie initiert av Sametinget i samarbeid med Justis- og beredskapsdepartementet.

I regjeringens opptrappingsplan om vold og overgrep (2017–2021) framholder regjeringen sin intensjon om å bidra til mer kunnskap om vold og overgrep i samiske områder, blant annet gjennom forskning. Relevante departementer følger opp dette i samarbeid.

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2014–2017) gikk ut i 2017. Justis- og beredskapsdepartementet vurderer nå hvordan denne planen skal følges opp. Det videre arbeidet mot vold i nære relasjoner vil inkludere tiltak rettet mot den samiske befolkningen.

Sametinget ble i 2017 tildelt 64 mill. kroner over Kunnskapsdepartementets budsjett. I tillegg til Sametingets virkemidler på kunnskapsfeltet, som summerer seg til 43,3 mill. kroner, dekker tildelingen også administrative utgifter ved Sametingets avdeling for oppvekst og utdanning. I 2017 fordelte Sametinget blant annet 15,8 mill. kroner i barnehagetilskudd, 21 mill. kroner til læremidler og 3 mill. kroner til rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning. Tilskuddet fra Kunnskapsdepartementet skal medvirke til finansiering av utdanningsformål i Sametinget, inkludert utvikling og produksjon av læremidler for samiske elever. Innenfor denne rammen er det opp til Sametinget å vurdere hvor mye midler som skal gå til utvikling av læremidler for samiske elever.

Som ledd i fagfornyelsen for grunnskole og videregående opplæring ble det i 2017 fastsatt ny generell del av læreplanverket (*Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*). Overordnet del av læreplanverket trer i kraft sammen med de nye læreplanene for fag 2020. Gjennom et godt og konstruktivt samarbeid mellom Sametinget og Kunnskapsdepartementet har det lyktes å komme fram til et omforent forpliktende verdidokument som er felles for den norske og den

samiske opplæringen. I dokumentet vises det blant annet til at den samiske kulturarven er en del av kulturarven i Norge, og at alle som mottar opplæring skal få innsikt i den. Videre heter det at «Den samiske skolen skal legge til rette for at elevene får en opplæring med basis i samiske verdier og samisk språk, kultur og samfunnsliv. Verdiene i formålsparagrafen er også samiske verdier og gjelder i den samiske skolen. I samisk skole er det viktig å ha et allsamisk perspektiv og et urfolksperspektiv, og å legge vekt på materiell og immateriell kulturarv som tradisjonell kunnskap, duodji/duodje/duedtie og slekts- og familierelasjoner». I fagene vil det bli utarbeidet et parallelt og likeverdig læreplanverk som gjelder for den samiske grunnopplæringen.

I NOU 2016: 18 *Hjertespråket* foreslås omfattende endringer i barnehageloven. Forslagene til endringer reiser en rekke spørsmål som det vil være nødvendig å utrede nærmere.

Stortinget har bedt regjeringen vurdere om det skal være en plikt å gi barnehagetilbud på samisk når det er minst ti barn i kommunen som ønsker det, også i kommuner utenfor forvaltningsområdet for samisk språk, jf. Endring av Prop. 1 S (2013–2014). Kunnskapsdepartementet vil følge opp saken i forbindelse oppfølgingen av NOU 2016: 18 *Hjertespråket*.

Regjeringen vil, i samarbeid med Sametinget, stimulere til ulike tiltak for å styrke arbeidet med utvikling av samiske språk. Det samarbeides om kompetanse- og rekrutteringstiltak, herunder revidert kompetansestrategi 2018–2022 som ble lagt fram høsten 2017. Stortinget har forøvrig bedt regjeringen om å utarbeide forslag til endringer i barnehageloven som sikrer at ansatte i offentlige og private barnehager behersker norsk språk, og at ansatte i samiske barnehager behersker samisk språk. Dette vil følges opp i departementets lovarbeid under oppfølging av NOU 2016: 18 *Hjertespråket*.

Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver ble fastsatt 24. april 2017 og skal iverksettes fra barnehageåret 2017–2018. Kunnskapsdepartementet har hatt et konstruktivt samarbeid med Sametinget i arbeidet med rammeplanen. Det ble avholdt konsultasjon og oppnådd enighet om ny rammeplan i april 2017. Ny rammeplan forelå på nord-, sør- og lulesamisk ved barnehagestart i august 2017. Utdanningsdirektoratet har ansvar for å implementere fastsatt rammeplan.

Samisk språkutvalg uttrykker i sin rapport NOU 2016: 18 *Hjertespråket* bekymring for den lave rekrutteringen til samisk høyere utdanning. Det er et særlig behov for å styrke rekrutteringen

til samisk lærerutdanning. Rekrutteringsarbeid krever et utstrakt samarbeid mellom flere aktører. Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Samisk høyskole og Sametinget inviterte derfor i juni 2017 til en workshop med deltakelse fra kommuner, fylkeskommuner, universiteter og høyskoler. Universitets- og høyskolerådet følger opp dette arbeidet med målrettede tiltak. 7. desember 2017 ble det arrangert en workshop i Kautokeino om rekruttering til samiske studier og studier med samisk, hvor representanter fra universitets- og høyskoleinstitusjonene, Sametinget, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, skoleledere, lærere og elever i videregående skole deltok.

Regjeringen innførte i revidert nasjonalbudsjett 2017 to strakstiltak for å øke andelen kvalifiserte lærere. Ordningene vil også kunne stimulere flere samisktalende studenter til å velge samisk lærerutdanning. Den ene ordningen gir kvalifiserte lærere som jobber i tiltakssonen for Finnmark og Troms, ettergivelse av studielån på 20 000 kroner per år. Med den andre ordningen vil de som begynner på en femårig lærerutdanning høsten 2017 eller senere, og som jobber minst tre år som lærere etter endt utdanning, kunne få dekt opptil 160 000 kroner av studielånet. Den førstnevnte ordningen gjelder i overgangen fram mot at den andre ordningen begynner å virke, for ferdigutdannede lærere.

Regjeringen har i 2018 styrket satsingen på lærere i sørsamisk og lulesamisk og kvensk med til sammen 2,5 mill. kroner. Utdanningsdirektoratet har fått i oppdrag å utvikle ordningen. Målgruppen er lærere som allerede jobber i skolen, men som mangler kompetanse, og søkere til grunnskolelærerutdanningen. Nord universitet er i gang med å utvikle tilbud innen lærerutdanning rettet mot sør- og lulesamisk. Satsingen kommer i tillegg til de to strakstiltakene som regjeringen innførte i revidert nasjonalbudsjett 2017 og ordningen med ettergivelse av studielån på inntil 50 000 kroner for studenter som fullfører 60 studiepoeng eller mer i samisk språk som ledd i, eller i tillegg til, sin lærerutdanning. Sametinget forvalter også en egen stipendordning for høyere utdanning. Målet for stipendordningen er å øke antallet barnehage- og grunnskolelærere med samisk språk- og kulturkompetanse.

Samisk høyskole fikk i 2017 200 000 kroner til rekrutteringstiltak. Nord universitet og UiT – Norges arktiske universitet fikk i tillegg 3,25 mill. kroner til rekrutterings- og kvalifiseringstiltak i 2017. Midlene er ikke øremerket samiske studier, men

begge institusjonene tilbyr samiskstudier som kan inngå i lærerutdanning.

Det ble samlet avholdt tre møter med Sametinget for å informere om arbeidet med stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning. Sametinget ble orientert om prosessen for arbeidet med meldingen i møte januar 2016. Videre ble Sametinget orientert om status for arbeidet og hovedtilnærmingen i meldingen i august 2016. Sametinget ble i januar 2017 presentert for meldingens hovedinnhold og tiltak.

2.6 Konsultasjoner

Prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget er et av de viktigste rammeverkene for å sikre samenes folkerettslige rett til deltakelse i saker som angår dem.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet deler Sametingets syn om at gjennomføringen av konsultasjonsprosedyrene har styrket samspillet og samarbeidet mellom statlige myndigheter og Sametinget.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet gir veiledning til statlige myndigheter om konsultasjonsordningen. Høsten 2017 arrangerte Kommunal- og moderniseringsdepartementet et seminar om konsultasjonsordningen for departementene og underliggende organer. Våren 2018 arrangerte Sametinget et tilsvarende seminar for Sameetingets ansatte. På begge seminarene var det lagt opp til erfaringsutveksling mellom Sametinget og departementene.

I Sametingets årsmelding for 2017 har Sameetinget, som i 2016, satt opp en egen oversikt over gjennomførte konsultasjoner. Kommunal- og moderniseringsdepartementet kommenterer ikke de enkelte oppføringene i Sametingets oversikt.

2.6.1 Anvendelse av konsultasjonsprosedyrene

Avtalen om prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget ble inngått i mai 2005. Konsultasjoner skal være reelle og gjennomføres med mål om å oppnå enighet. Hovedinntrykket er at konsultasjonene går stadig bedre. Både Sametinget og myndighetene er tjent med at man sammen prøver å oppnå enighet i saker som kan berøre samiske interesser. Regjeringen ser at konsultasjonsprosedyrene har bidratt til en økt forståelse for situasjonen og behovene i samiske samfunn.

Myndighetene har plikt til å konsultere Sametinget når det overveies å innføre lovgivning eller administrative tiltak som vil kunne påvirke samiske interesser direkte. For å avklare om og hvordan samiske interesser påvirkes, er det viktig med en god dialog mellom vedkommende myndighet og Sametinget. Myndighetene legger stor vekt på Sametingets vurdering av om saker vil kunne påvirke samene og samiske interesser direkte, slik at det oppstår konsultasjonsplikt.

Det er viktig med god dialog med Sametinget også i saker hvor det ikke er konsultasjonsplikt. Flere departementer har etablert faste møtepunkter med Sametinget. Slike faste møter gir både Sametinget og departementene nyttige innspill og er med på å styrke samarbeidet mellom departementene og Sametinget.

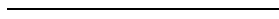
Samerettsutvalget har i NOU 2007: 13 *Den nye sameretten* foreslått en egen lov om saksbehand-

ling og konsultasjoner. Regjeringen har konsultert med Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund om oppfølgingen av samerettsutvalgets forslag. Regjeringen tar sikte på å forankre konsultasjonsplikten i et eget kapittel i sameloven. Forutsatt at Sametingets plenum har sluttet seg til forslaget, fremmer regjeringen en proposisjon for Stortinget før sommeren 2018.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

t i l r å r :

Tilråding fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet 22. juni 2018 om Sametingets virksomhet 2017 blir sendt Stortinget.

Bestilling av publikasjoner

Offentlige institusjoner:

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

Internett: www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Privat sektor:

Internett: www.fagbokforlaget.no/offpub

E-post: offpub@fagbokforlaget.no

Telefon: 55 38 66 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på
www.regjeringen.no

Departementet presenterer et verk
av en nordnorsk eller samisk kunstner
på forsiden av den årlige stortingsmeldingen
om Sametingets virksomhet.

Årets kunstner er Kenneth Hætta

Bildets tittel: Gathering

Trykk: 07 Aurskog AS – 06/2017

